

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ (до 1962 — Станіславська) — область у південно-західній частині України, у межах Передкарпаття та Українських Карпат. Утвор. у складі УРСР 4 грудня 1939. Кількість р-нів неодноразово змінювалася: 1946 — 36, 1960 — 26, 1963 — 6, 1966 — 12, від 1969 — 14. Від липня 1941 до 4 жовтня 1944 — під нім.-фашист. окупацією; входила до складу Генеральної губернії. На тер. області діяли партизан. загони С. Ковпака. До серед. 1950-х рр. вели збройну боротьбу формування ОУН-УПА. Тер. І.-Ф. о. була заселена ще у період пізнього палеоліту. Від серед. 2 тис. до н. е. тут жили племена комарів. культури. У 10-11 ст. — у складі Київ. Русі. У серед. 12 ст. на цих землях виникло Галиц. князівство (1199 Роман Мстиславич приєднав його до Волин. князівства). Від 1340-х рр. — у межах кордонів Польщі. Жит. брали участь у повстанні Мухи 1490-92, Визв. війні під проводом Б. Хмельницького, Покут. повстанні 1648, опришків. русі. Після 1-го поділу Польщі 1772 — під владою Австрії (від 1867 — Австро-Угорщина), після розпаду Австро-Угор. імперії 1918 — у складі ЗУНР. 1919-39 — у межах кордонів Польщі, від 1939 — УРСР. Площа 13,9 тис. км² (2,3 % від тер. України). Насел. 1406,1 тис. осіб (2001, складає 99,5 % до 1989): українців — 97,5 %, росіян — 1,8 %, поляків — 0,1 %, білорусів — 0,1 %, молдаван — 0,04 %, євреїв — 0,03 %, вірмен — 0,02 %. Загалом на тер. області проживають представники понад 90 національностей і народностей. Область належить до густонаселених регіонів країни. Щільність насел. на 1 км² складає 101 особу. Більшість проживає в сільс. місцевості (58 %). Тер. Івано-Франківщини займає значну частину ареалів двох істор. і етнокультур. регіонів — **Бойківщини** та **Гуцульщини**, а також **Опілья** та **Покуття**. Адм. центр — **Івано-Франківськ**. У складі І.-Ф. о. — 5 міст обл. (Івано-Франківськ; **Болехів**, 10 590 осіб; **Калуш**, 67 887; **Коломия**, 61 448; **Яремче**, 7543) та 10 рай. (**Бурштин**, 15 182; **Галич**, 6406; **Городенка**, 9508; **Долина**, 20 696; **Косів**, 8278; **Надвірна**, 20 620; **Рогатин**, 8461; **Снятин**, 10 210; **Тисмениця**, 9720; **Тлумач**, 8632) значення, 14 р-нів (найбільші — **Коломийський**, 105 940 і **Надвірнянський**, 113 508; найменший — **Верховинський**, 30 079), 24 смт (з насел. понад 7 тис. — **Богородчани**, 7464; **Делятин**, 8283; **Ланчин**, 8027; **Перегінське**, 12 272), 765 сільс. насел. пунктів (476 сільс. рад). Статус істор. насел. місць мають Івано-Франківськ, Болехів, Бурштин, Галич (разом із селами Крилос і Шевченкове), Городенка, Долина, Калуш, Коломия, Косів, Надвірна, Рогатин, Снятин, Тисмениця, Тлумач, смт **Більшівці**, **Богородчани**, **Букачівці**, **Войнилів**, **Ворохта**, **Гвіздець**, **Делятин**, **Заболотів**, **Кути**, **Обертин**, **Отинія**, **Рожнятів** і **Солотвин**. Віруючі переважно греко-католики. 97,8 %

(на 29 % більше, ніж за даними перепису 1989) жит. вважають рідною укр., 1,8 % (на 3 % менше) — російської мови. Внаслідок репресій 1950-51 ліквід. насел. пункти Бабче (за переписом 1931 мешкало 1888 осіб, було 465 будинків), Забережжя (відповідно 818 і 150) Богородчан. р-ну, Барвінків (340 і 75), Хороцеве (400 і 100) Верховин. р-ну, Болехів (821 і 160), Довге-Калуське (893 і 184), Кадобна (1511 і 299), Яворівка (550 і 105) Калус. р-ну, Глинки (971 і 207), Луг (1070 і 264) Надвірнян. р-ну, Гутисько (667 і 103), Майдан (299 і 52), Посіч (1000 і 230), Рибне (675 і 132) Тисмениц. р-ну, Драгасинів (893 і 164), Тучапи (1050 і 245) Снятин. р-ну, Дубшари (309 і 107), Лецівка (830 і 163), Підсухи (238 і 70), Погорілець (420 і 90), Рошняте (578 і 126), Слобода-Рівнянська (432 і 93), Спас (2119 і 383) Рожнятів. р-ну, Прокурава (1198 і 254), Снідавка (700 і 125) Косів. р-ну, Селище Галиц. р-ну (489 і 97), Сенечів Долин. р-ну (1209 і 233), Танява Болехів. міськради (534 і 94).

На Пн. Зх. І.-Ф. о. межує з Львів., на Пн. Сх. — з Терноп., на Пд. Сх. — з Чернів., на Пд. Зх. — з Закарп. обл., на Пд. проходить держ. кордон з Румунією (50 км). Протяжність з Пн. на Пд. 185 км, з Зх. на Сх. — 150 км. Крайні точки: Пн. — 49° 33' пн. ш. та 24° 25' сх. д. (с. Виспа Рогатин. р-ну); Пд. — 47° 43' пн. ш. та 24° 55' сх. д. (с. Голошина Верховин. р-ну); Зх. — 23° 34' сх. д. та 48° 46' пн. ш. (с. Сенечів Долин. р-ну); Сх. — 25° 39' сх. д. та 48° 41' пн. ш. (с. Городниця Городенків. р-ну). У геоструктур. відношенні тер. області лежить у межах **Карпатської складчастої системи**, елементами якої є Карпат. покривно-складчаста споруда та Передкарпат. прогин, і пд.-зх. частини **Східно-Європейської платформи** (Волино-Поділ. монокліналь). Карпат. покривно-складчасту споруду складають інтенсивно-дислок. флішові товщі крейд. і палеоген. віків, Передкарпат. прогин — неоген. уламк. породи — моласи, які залягають на мезозой. чохлі та гетероген. фундаменти платформи (Самбір. покрив, Більче-Волиц. зона) або на фліш. товщі Карпат. складчастої споруди (Борислав.-Покут. покрив). У Волино-Поділ. монокліналі кристаліч. фундамент перекривають дислок. вендські — палеозойські та моноклінал. крейдові — неоген. верстви. Поширені алювіал. піщано-гальк. породи річк. терас, уламк. і глинистий елювій на виположених схилах у горах і передгір'ях, лесовий покрив на вододілах лівих приток **Дністра** та межиріччя **Пруту** і **Дністра**, моренні комплекси, схилі утворення у горах. За характером рельєфу тер. області поділяють на гірську, передгірську та рівнинну. На Пн. — **Подільська височина** (вис. до 430 м), уздовж правобережжя Дністра — **Передкарпат. низькогір'я** (Покут. низькогір'я, Войнилів. височина, Прилуквин. височина, Бистриц.

улоговина, Калус. улоговина, Рожнятів. улоговина, Майдан. низькогір'я, Слобода-Рунгур. низькогір'я). Майже половину тер. області займають **Карпати Українські**: гірські масиви та пасма пд.-сх. простягання — **Горґани** (г. Сивуля, 1836 м), **Покутсько-Буковинські Карпати**; на Пд. — **Гринявські гори** і **Чивчинські гори** з карами, цирками, морен. валами та **Чорногора** з найвищою точкою України — г. **Говерла** (2061 м; на межі з Закарп. обл.). Серед найбільших вершин також — **Ребра** (2001 м) і **Піп-Іван** (1936 м). На тер. Івано-Франківщини експлуатують поклади нафти, газу (**Передкарпатська нафтогазоносна область**: **Битків-Бабченське нафтогазоконденсатне родовище**, **Долинське нафтове родовище**, **Космацьке газоконденсатне родовище**), озокериту, сірки, калій. і кам'яної солі (**Передкарпатський соленосний басейн**: **Калусько-Голинське родовище калійних солей**), буд. матеріалів. Є родовища бурого вугілля, бітуміноз. аргілітів, гіпсу, ангідриту, сланців, фосфоритів. У області сконцентровано 70 % соляних розсолів, 29,6 % магнезійних сирих солей, 28,9 % ангідриту та гіпсу, 22,5 % калій. добрив. Загалом розвідано 160 родовищ 24-х корис. копалин. В Укр. Карпатах — понад 800 джерел мінерал. вод усіх типів. Мінерал. води типу «**Нафтуса**» поширені смугою в пд.-зх. частині області у межах Верховин., Косів., Надвірнян., Богородчан., Долин. р-нів; сульфідні води — у р-нах проявлення сірки та побл. них у Рогатин., Калус., Тисмениц., Тлумац., Коломий., Городенків., Снятин. р-нах; хлоридно-натрієві й сульфатовмісні розсоли — смугою з Пн. Зх. на Пд. Сх. на тер. Долин., Калус., Рожнятів., Богородчан. р-нів; без специфіч. компонентів і властивостей — на знач. тер. області в Рогатин., Галиц., Тисмениц., Тлумац., Городенків., Калус., Коломий. р-нах; вуглекислі води — у пд. частині області у межах Верховин. р-ну, в бас. Чорного Черемошу; залістисті води — у пд. і пд.-сх. частинах області у межах Рожнятів., Богородчан., Надвірнян., Верховин. р-нів; мінерал. содові води — у Верховин. р-ні; бромні, йодні, йодо-бромні води пов'язані з розсолотропами, нафт. водами у Косів. і Надвірнян. р-нах. У І.-Ф. о. — понад 8,2 тис. річок, переважно гірських довж. до 10 км. Серед найбільших — Дністер (у межах області бл. 200 км) з притоками **Свіча**, **Лімниця**, **Луква**, **Бистриця** (праві), **Свір**, **Гнила**, **Липа** (ліві) та Прут з притоками **Черемош**, **Рибниця**, **Пістинька**, **Лючка** (праві), **Турка**, **Чорнява**, **Белелуя** (ліві). Живлення дощове та снігове. Пересічна густина річк. сітки 0,2-0,4 км/км² (у бас. Лімниці, Бистриці — 1,1-1,2 км/км², Білого та Чорного Черемошів — 1,1 км/км²). Є незначна кількість заплавлених і карст. походження озер. Гірські озера: Лебедине, Несамовите та ін. Збудовано Бурштин., Княгинин. і Рожнятівське водосховища. Клімат помірно континентальний. Формується здебільшого під впливом вологих повітряних мас Атлантич. океану та Середзем. моря. У Передкарпатті та на Поділ. височині зима м'яка, літо тепле, пересічна температура січня — 4-5 °С, липня — +

18-20 °С. У горах спостерігається зниження температури з висотою, пересічна температура січня — 6 °С, липня — + 16 °С. Період з т-рою понад + 10 °С у рівнин. частині становить 155-170 днів, у горах — 130 днів, безмороз. період відповідно — 150-155 і 110-130 днів, сума актив. т-р — 2500-2600 та 1600 °С. Річні суми опадів коливаються від 600-800 мм у Передкарпатті до 1400 мм у горах. Іноді зливи у дощові літні місяці (44 % опадів) призводять до катастрофіч. паводків на Дністрі, Пруті та ін. річках. Сніг. покрив на вис. 650-700 м і вище досягає 60 см, у Передкарпатті внаслідок відлиг нестійкий і малопотужний. У пн. частині області поширені опідзолені чорноземи (15 % пл. І.-Ф. о.), сірі лісові ґрунти (18 %) і типові малогумусні чорноземи (3 %), у Передкарпатті — дерново-підзолисті та дернові ґрунти (20 %), на гірських схилах — бурі, буроземно-підзолисті та гірські лучно-буроземні ґрунти (40 %), у долинах річок — лучно-болотні та болотні ґрунти. Третина області вкрита лісами. Івано-Франківщина володіє десятою частиною всіх ліс. ресурсів України. Лісистість на рівнинах і у передгір'ї (грабово-дубові, дубові, букові ліси) становить 25 %, у горах (до вис. 800-1000 м — ліси з бука, ялини, ялиці білої; вище, до вис. 1300-1500 м — хвойні ліси з ялини, ялиці, кедрової та гірської сосни; у підліску — ліщина, жимолость, бузина, шипшина, ожина, крушина) — 65 %. На найвищих вершинах — полонини: у різнотрав'ї — біловус, вівсюнець, тонконіг, щучник. У рівнин. частині області у заплавах річок — тонкомітлицеві, дернистощучникові, лучнокострицеві, різнотравні, на верх. терасах і вододілах — лучнотонконогові, середньотрясучкові, осокові луки. У області зростає 120 видів рослин, занесених до Червоної книги України. У фауні — 463 види: ссавців — 66, птахів — 322, плазунів — 11, земноводних — 15, риби — 49. У гірських р-нах серед ссавців водяться олень, козуля, свиня дика, ведмідь, рись, куниця, горностай, борсук, видра, вовк, з птахів — глухар, тетерев, рябчик, слуква, сови, орли, дятли, з плазунів — ящірка живородна, гадюка, вуж звичайний, з риби — форель, харіус; на Придністров'ї з ссавців — лисиця, тхір, видра, заєць сірий, ховрах, хом'як, сіра полівка, водяна полівка, їжак, з птахів — качки, кулики, лелека білий і чорний, горлиця кільчаста, вороніві, з риби — підуст, лин, щука, марена, сом, окунь, лящ, головень. Основу природно-заповід. фонду області становлять природ. заповідник «**Горґани**», **Галицький національний природний парк**, «**Гуцульщина**» **Національний природний парк**, **Карпатський національний природний парк**, **Бредулецький заказник** (ліс.), **Кливіський заказник**, **Княздвірський заказник**, **Скит-Манявський заказник**, **Тавпиширківський заказник**, **Яйківський заказник** (усі — ботан.), **Джурджійський заказник**, заказники **Грофа**, **Козакова Долина** та **Садки** (усі — ландшафтні), **Турова Дача** (гідрол.), **Пожератувський заказник** (орнітол.), пам'ятки природи **Висяче**, **Лисак**, **Мшана**, **Ширковець** (усі — гідрол.), **Верхнє озеро**, **Довбуша скелі**, **Касова**

гора (усі — комплексні), Старуня (геол.), Високогірний дендрологічний парк, дендрол. парки «Діброва» та «Дружба», пам'ятка садово-парк. мистецтва Партизанської слави парк (усі — заг.-держ. значення), Дністров. і Полянц. регіон. ландшафтні парки місц. значення. Охороняються 6 ландшафт., 11 ліс., 23 ботан., 4 гідрол., 2 заг.-зоол., 4 орнітол. заказники, 11 комплекс., 138 ботан., 1 зоол., 10 гідрол., 9 геол. пам'яток природи, 7 парків-пам'яток садово-парк. мистецтва, 195 заповід. урочищ. Найвищий відсоток заповідності у Косів. (55,4 %), Галиц. (20,1 %), Городенків. (19,2 %), Верховин. (17,1 %) та Долин. (10,6 %) р-нах.

Економіка І.-Ф. о. має індустр.-аграр. характер. У заг. обсязі сукуп. продукту пром-сть займає 78 %, с. госп-во — 22 %. Осн. частка пром. потенціалу області сконцентрована в Івано-Фр. та Калус.-Долин. пром. вузлах. Пром. комплекс характеризується розвитком галузей, що базуються на місц. мінерал. і ліс. ресурсах. Одним із пріоритет. є розвиток традиційно домінуючої для області легкої промисловості. Обсяги нафтогазовидобутку, електроенергет. й хім. галузей складають бл. 70 % від заг.-обл. виробництва. І.-Ф. о. виготовляє 100 % пром. лічильників газу, поліетилену, етилену, пропілену, 98 % хімікатів-домішок для полімер. матеріалів, 86 % синтет. барвників, 79,4 % калій. добрив, 59 % азбестоцемент. труб, 43,2 % шиферу в Україні. Пром-сть представляють понад 200 великих підприємств: машинобудування — у Івано-Франківську, Галичі (мех. завод), Калуші (Калуський завод будівельних машин, комунал. устаткування та маш.-буд. заводи, «Техмаш»), Коломиї (Коломийський завод комплектних розподільчих пристроїв, Коломийський завод сільськогосподарського машинобудування, «Прикарпаття»), селах Ковалівка Коломий. р-ну («Меткабель»), Побережжя (завод прес. агрегатів) і Ямниця («Дена Метал Україна») Тисмениц. р-ну; хім. і нафтохім. промисловості — у Івано-Франківську, Долині («Долинанaftогаз», Долинський газопереробний завод), Калуші («Карпатнафтохім», дослідно-експерим. завод Інституту хімії поверхні НАНУ, «Карпатсмоли», «Оріпласт», «Орісіл-Калуш», «Полікем», «Синтра»), смт Брошнів-Осада («Поліком») та Вигода («Живиця», «Живиця плюс»), селах Вістова Калус. р-ну («Снежка») та Ямниця Тисмениц. р-ну («Падана Кемікал Компаундс»); легкої промисловості — у Івано-Франківську, Болехові («Елрун», «Світ шкіри», «Шкіряник»), Долині («Довіра», «Едельвейс», «Спецодяг»), Коломиї («Пантера», «Тенмарк»), Тисмениці («“Тисмениця” Хутрофірма», «Профі Тис», «Тикаферлюкс»); деревооброб. промисловості — у Івано-Франківську, Надвірній («Інтерплит Надвірна»), смт Богородчани («Олпол»), Брошнів-Осада («Осмолода»), Верховина (ліс. компанія, «Крона»), Вигода («Інтер'єр», «Уніплит»), Делятин («Серін»), с. Татарів Яремчен. міськради (лісозавод); виробництва та розподілення

електроенергії — у Бурштині (Бурштинська теплова електростанція), Калуші (теплоелектроцентрально). У січні-березні 2010 підприємствами області вироблено 99 тис. т (складає 94,6 % до відповід. періоду 2009) сирової нафти, 40,6 млн м³ (87,3 %) попут. нафт. газу, 33,5 млн м³ (97,7 %) природ. газу; 257 т (186,2 %) свіжої та охолодженої яловичини і телятини, 1177 т (117,7 %) свіжої та охолодженої свинини, 874 т (43,9 %) м'яса та субпродуктів птиці, 580 т (110,5 %) ковбас. виробів, 952 т (71,8 %) обробленого рідкого молока, 79 т (202,6 %) вершк. масла жирністю до 85 %, 942 т (119,7 %) жирних сирів, 757 т (88,1 %) кисломолоч. продуктів, 7518 т (95,7 %) хлібобулоч. виробів, 82,6 тис. дал (60,3 %) безалкогол. напоїв; 94,7 тис. шт. (43,6 %) постіл. білизни, 192,5 тис. пар (159,2 %) панчішно-шкарпетк. трикотажних машин. і ручного в'язання виробів, 10,8 тис. шт. (131,7 %) суконь та сарафанів; 4,1 тис. шт. (22,8 %) жін. брюк і бриджив, 779 шт. (16,8 %) хутряних голов. уборів, 119 шт. (99,2 %) пальт і напівпальт, шуб з натурал. хутра; 28,3 тис. м³ (101,8 %) уздовж розпиляної чи розколотої деревини завтовшки понад 6 мм, 2720 м³ (120,5 %) клеєної фанери, 94,7 тис. м² (43,6 %) необроблених деревоволокнистих плит щільністю понад 0,8 г/см², 192,5 м² (159,2 %) дерев'яних вікон, дверей, їхніх рам і порогів; 19 т (14,1 %) синтет. барвників, 6920 т (66,9 %) пластмаси у первин. формах; 328,2 тис. м² (71,1 %) кераміч. плит і плитки, 20,4 млн шт. (49,6 %) кераміч. невогнетрив. буд. цегли, 10,6 тис. м³ (82,8 %) елементів збір. конструкцій для житл. і цивіл. будівництва з цементу, бетону та штуч. каменю, 395 т (54,4 %) буд. збір. металоконструкцій; 31 (221,4 %) верстат для оброблення дерева; 44 583 кг (32,2 %) вентилів, кранів, клапанів і подіб. виробів; 911 км (85,6 %) електрич. низьковольт. проводів і кабелів на напругу до 1000 В, 729 шт. (70,2 %) приладів і апаратури для автомат. регулювання та керування, 23,8 тис. шт. (92,6 %) інтеграл. схем і мікромодулів; 2012 млн кВт-год (84,6 %) електроенергії. Станом на січень 2009 у сфері малого підприємництва області працювало 136,1 тис. осіб, що становить 24,9 % від усього насел. працездат. віку. Частка виробленої продукції суб'єктами малого підприємництва від заг.-обл. обсягу виробництва склала 21,5 %. Кредит. спілками області надано позик на суму 16,3 млн грн. 2009 обсяги експорту товарів області становили 336 млн, імпорту — 256,2 млн дол. США. Позитивне сальдо зовн. торгівлі склало 79,8 млн дол. США. Коефіцієнт покриття експортом імпорту зріс від 0,91 до 1,31. Вагоме місце в обсягах експорту області посідають поставки в Італію (14,7 % від заг. обсягу експорту області), РФ (11,4 %), Молдову (7 %), Німеччину (6,5 %), Польщу (6,5 %), Туреччину (5,3 %), Чехію (3,8 %), Румунію (3,4 %), Угорщину (3,3 %), на Брит. Віргін. о-ви (2,9 %), у Йорданію (3,1 %), Білорусь (2,3 %), Казахстан (2,2 %). Осн. позиції експорту: деревина та вироби з деревини (13,1 % від заг. обсягу), шкури та шкіра необроблені (12,9 %), орган. хім.

сполуки (7,9 %), енергет. матеріали, нафта і продукти її перероблення (7 %), папір і картон (6,7 %), полімерні матеріали, пластмаси (6,2 %), молоко та молочні продукти, яйця, мед (8,5 %), сіль, сірка, штукатурні матеріали, цемент (4,9 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу (3,8 %), котли, машини, апарати та мех. пристрої (3,7 %), текстил. одяг (3,4 %), килими (3,2 %), електричні машини та устаткування (3,4 %), білкові речовини (2,7 %), зерн. культури (1,4 %), насіння та плоди олій. рослин (0,8 %); імпорту: папір і картон (16,4 %), полімерні матеріали, пластмаси та каучук (13,1 %), наземні транспортні засоби (крім залізничних; 9,2 %), орган. хім. сполуки (8,5 %), електричні машини та устаткування (5,5 %), ін. готові текстил. вироби (4,3 %), енергет. матеріали, нафта і продукти її перегонки (3,4 %), сіль, сірка, штукатурні матеріали, цемент (2,3 %), ін. продукти хім. промисловості (2,1 %), живі тварини (2,5 %), дубил. екстракти, барвники (1,6 %), каучук, гума (1,6 %), вироби з чорних металів (1,6 %), чорні метали (1,5 %), синтет. нитки (1,2 %), продукти неорган. хімії (1,2 %), хім. штапел. волокна (1,2 %), хутряна сировина (1,1 %), м'ясо та харч. субпродукти (1 %), спец. тканини (1 %). Провідні позиції як експортерів товарів належать суб'єктам зовн.-екон. діяльності Івано-Франківська (38,1 % обл. експорту), Калуша (17,1 %), Долин. (15,5 %), Тисмениц. (14,5 %) і Надвірнян. (5,1 %) р-нів. Транспортна система І.-Ф. о. об'єднує залізнич., авіац. і автомоб. транспорт. 2009 підприємствами залізнич. і автомоб. транспорту області перевезено 5,3 млн т вантажів. Вантажообіг становив 1560,6 млн ткм. Послугами автомоб., залізнич., авіац. і тролейбус. транспорту скористалося 108,6 млн пасажирів; підприємствами автомоб., авіац. і тролейбус. транспорту виконано перевезення в обсязі 1395,2 млн пасажир. км. У області сформовано маршрутну мережу в електрон. вигляді. Станом на січень 2010 вона налічувала 1093 автобус. маршрути заг. користування, з них приміс. — 853, міжміс. — 240. Залізничні магістралі з'єднують область з Києвом, Львовом, Москвою, С.-Петербургом та ін. містами. Залізничні вузли: Івано-Франківськ, Коломия, Калуш. Гол. автомагістралі від обл. центру до Львова, Чернівців, Ужгорода. В Івано-Франківську — міжнар. аеропорт. Заг. довж. залізниць 479 км, автошляхів — 4,4 тис. км. Тваринниц. галузь (становить 53 %) с. господарства спеціалізується на виробництві м'яса великої рогатої худоби, молока, рослинницька — зерна, цукр. буряків, льону-довгунця. За спеціалізацією с. господарства області виділяють Придністров'я (молочно-м'ясне скотарство, свинарство, зерн. госп-во, буряківництво), Передкарпаття (м'ясо-молочне скотарство, льонарство, буряківництво) та гірську частину (м'ясо-молочне скотарство, вівчарство). Земел. фонд області складає 1392,7 тис. га, з них 631,9 тис. га займають с.-г. угіддя: орних земель — 381,6 тис. га, перелогів — 21,1 тис. га, сіножатей — 82,9 тис. га, пасовищ — 130 тис. га, багаторіч. насаджень — 16,3

тис. га. С.-г. діяльністю в області займаються 1467 суб'єктів госп. діяльності, зокрема с.-г. підприємств — 779 (фермер. госп-в — 543). Серед потуж. с.-г. підприємств з іноз. інвестиціями — ТОВ «Пепшик-Рогатин», ТОВ «Росан-Агро», дочірнє підприємство «М'ясоперероб. комплекс "Росана"» ТОВ «Росан-Агро» у Рогатин., ТОВ «Штерн-Агро», дочірнє підприємство «АХО» ТОВ «Акс-аграр» у Тлумац. р-нах. Для надання селянам послуг з обробітку землі, збирання врожаю, заготівлі с.-г. продукції в області працюють 18 с.-г. кооперативів, функціонують аграрна товарна біржа, 7 агроторг. домів, 25 дрібноопт. ринків живої худоби та птиці, 75 оптово-продовольчих і 59 оптовоплодоовочевих ринків, 736 пунктів із заготівлі молока, 124 — худоби та птиці, 59 кредит. спілок. Машинно-трактор. парк налічує 7,6 тис. тракторів (у насел. — 5,7 тис. од.), 929 зернозбирал. (у насел. — 451 од.), 126 кормозбирал. і 49 бурякозбирал. комбайнів, 125 валкових жаток, 37 льонозбирал. комбайнів, 3,4 тис. плугів, 2,6 тис. культиваторів, 1195 сівалок, 189 сінокосарок. З виробництва валової продукції с. господарства на 100 га с.-г. угідь в усіх категоріях госп-в серед регіонів України за підсумками 2008 область посідала 3-є м. 2009 усі категорії госп-в утримували 210,1 тис. голів великої рогатої худоби (129,9 тис. голів корів), 157,6 тис. голів свиней, 23,9 тис. голів овець і кіз, 17,6 тис. голів коней, 63,5 тис. голів кролів, 147,2 тис. бджолосімей, 5150,6 тис. голів птиці. Статус «плеєнних» присвоєно 36-ти с.-г. підприємствам, зокрема з розведення великої рогатої худоби молоч. напряму — 14, м'ясного — 5, свиней — 5, овець — 3, коней — 2, звірів — 1, риби — 2, бджіл — 3. Наяв. потенціал тваринниц. галузі 2009 забезпечив виробництво м'яса у забій. вазі 63,7 тис. т, зокрема яловичини та телятини — 30,9 тис. т, свинини — 16 тис. т, баранини та козятини — 0,4 тис. т, м'яса птиці — 15,8 тис. т, кролятини — 0,1 тис. т і конини — 0,5 тис. т; молока — 495 тис. т, яєць — 622,8 млн шт., меду — 970 т, риби — 557 т. 2009 посівні площі становили 320,8 тис. га, з них озимої та ярої пшениці — 55,8 тис. га, озимого та ярого жита — 4,3 тис. га, гречки — 4,2 тис. га, озимого та ярого ячменю — 25,4 тис. га, кукурудзи на зерно — 29,7 тис. га, вівса — 7,6 тис. га, соняшнику на зерно — 1,9 тис. га, цукр. буряків — 0,9 тис. га, сої — 1,5 тис. га, озимого та ярого ріпаку — 17,5 тис. га, картоплі та овоче-баштанних — 69,7 тис. га (картоплі — 60,3 тис. га), корм. культур — 94,6 тис. га.

У І.-Ф. о. — 32 ВНЗи I-IV рівнів акредитації (Івано-Франківський національний медичний університет, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, Івано-Франківське музичне училище ім. Д. Січинського, Івано-Франківський коледж фізичного виховання, Калуське училище культури), 22 профес.-тех. навч. заклади, 759 заг.-осв. шкіл (120 — I ступ., 276 — I-II ступ., 342 — I-III ступ.; 8 ліцеїв, 14 г-зій, 9 спеціаліз. шкіл, 11 заг.-осв. шкіл-інтернатів, 1 дит.

будинки, 16 міжшкіл. навч.-вироб. комбінатів, 9 вечір. шкіл), 316 дошкіл. навч. закладів. Серед провід. наук. установ — Гірського лісівництва Український науково-дослідний інститут ім. П. Пастернака (Івано-Франківськ), Івано-Франківський інститут агропромислового виробництва НААНУ, Галургії Державний науково-дослідний інститут (Калуш). 2009 чисельність науковців становила 707 осіб, д-рів н. — 213 осіб, канд. н. — 1417 осіб. Охорону здоров'я області забезпечують 40 закладів обл. підпорядкування, 23 рай., 16 міських, 4 дільничні лікарні, 4 міські та рай. полог. будинки, 3 станції швидкої мед. допомоги, 17 диспансерів, 115 сільс. лікар. амбулаторій, 561 фельдшер.-акушер. пункт, 7 стоматол. поліклінік, 3 здоровпункти. Кількість лікарів усіх спеціальностей — 7,8 тис. осіб, серед. мед. персоналу — 14,7 тис. осіб. Культ.-осв. послуги надають Івано-Франківська обласна філармонія, Івано-Франківський академічний обласний театр ляльок ім. Марійки Підгірянки, Івано-Франківський обласний український музично-драматичний театр ім. І. Франка, Коломийський обласний український драматичний театр ім. І. Озаркевича; «Давній Галич» Національний історико-культурний заповідник, «Манявський Скит» Історико-архітектурний музей (с. Манява Богородчан. р-ну), «Чорний ліс» Національний історико-просвітницький крайовий музей УПА (с. Грабівка Калус. р-ну); Івано-Франківський краєзнавчий музей (відділи: Франка Івана Літературно-меморіальний музей, Грушевського Михайла Музей-садиба, Хата-Гражда, усі — с. Криворівня Верховин. р-ну; Літературний музей Прикарпаття, Івано-Франківськ; Мартовича Леся Літературно-меморіальний музей, с. Торговиця Городенків. р-ну; Солотвинський історико-краєзнавчий музей, Богородчан. р-н; Печеніжинський історико-краєзнавчий музей О. Довбуша, Коломий. р-н), Івано-Франківський обласний художній музей (відділ — Касіяна Василя Художньо-меморіальний музей, Рогатин), Визвольних змагань Прикарпатського краю Музей, Довбуша Олексі Історико-меморіальний музей (обидва — Івано-Франківськ), Франка Івана родини Музей-оселя (Калуш), Калушини Історико-краєзнавчий музей, Національно-визвольної боротьби України Музей ім. С. Бандери (с. Старий Угринів Калус. р-ну), Коломії історії міста Музей, Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (відділи: «Писанка» Музей, Коломия; Музей нар. мистецтва та побуту Гуцульщини, Косів; Музей етнографії та екології Карпат. краю, Яремче), Карпатський крайовий музей визвольних змагань (Яремче), Черемшини Марка Снятинський літературно-меморіальний музей, Стефаніка Василя Русівський літературно-меморіальний музей (Снятин. р-н), Долинський краєзнавчий музей «Бойківщина» Тетяни і Омеляна Антоновичів, Косівський музей народного мистецтва та побуту Гуцульщини, Струтинського Михайла Художньо-етнографічний музей, Карпатського

краю Музей визвольних змагань (обидва — Косів), Патріарха УПЦ КП Володимира (Василя Романюка) Меморіальний музей-садиба (с. Химчин), Кутський краєзнавчий музей (обидва — Косів. р-ну), Надвірщини історії Музей; 757 б-к (Івано-Франківська обласна наукова медична бібліотека, Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка), 54 початк. спеціаліз. мист. навч. заклади, 717 Будинків культури, Нар. домів і клубів. Функціонують обл. організації НСПУ, НСХУ, НСМНМУ, НСЖУ. Традиційно у Снятині проводять дит. фестиваль солістів-вокалістів «Христинка», у Галичі — дит. фестиваль популяр. музики «Золотий тік», у Тлумачі — фестиваль естрад. пісні «Зелений розмай» і фестиваль гумору та сатири, у Надвірній — дит. пісен. фестиваль «Золоте зернятко», у Городенці — міжрегіон. фестиваль «Зірки Покуття» та фестиваль дит. пісні «Перлина Придністров'я», у Косові — молодіж. фестиваль «Яблуневий цвіт», у Тисмениці — обл. свято танцю. 2008 виходило 60 газет (у Івано-Франківську — «Галичина», «Прикарпатська правда», «Західний кур'єр», у Галичі — «Галицьке слово», у Городенці — «Край», у Долині — «Свіча», у Калуші — «Калуське віче», «Дзвони Підгір'я», у Коломиї — «Вільний голос», у Косові — «Гуцульський край», у Надвірній — «Народна воля», у Рогатині — «Голос Опілля», у Снятині — «Голос Покуття», у Тисмениці — «Вперед», у смт Богородчани — «Слово народу», у смт Рожнятів — «Новини Підгір'я»), 60 журналів. У області для курорт. терапії використовують кліматичне лікування, мінерал. ванни. Серед курортів — низькогірні в Яремчому, селах Татарів і Микуличин Яремчен. міськради, селах Мислівка і Новий Мізунь Долин. р-ну, с. Шешори Косів. р-ну та Косів, високогірні у смт Ворохта і с. Яблуниця Яремчен. міськради, бальнео-грязьовий передгір. у с. Черче Рогатин. р-ну. У І.-Ф. о. — 15 санаторіїв і пансіонатів з лікуванням, 7 санаторіїв-профілакторіїв, 3 Будинки та пансіонати відпочинку, 11 баз та ін. закладів відпочинку, 764 дит. оздоров. табори, 37 готелів. Турист. маршрути Прикарпаття: гірські — на Говерлу та Піп-Іван, Чорногірським хребтом (від оз. Несамовите до оз. Марічейка), Гор'ганами; водні — Дністров. каньйонами, річками Білий і Чорний Черемош, Прут, Лімниця; пішохідні — полонинами Карпат, до Маняв. водоспаду; лижні — на г. Кукул; автомобіл. та велосипедні — «Прикарпатське кільце» та «Золоте кільце південної Галичини» (пам'ятки укр., польс., австр., румун., татар. культури та архітектури). Сучасні турист.-рекреац. заклади міжнар. рівня: готелі «Аускопрут», «Надія» в Івано-Франківську, відпочинк. комплекс «Синьгора» в с. Гута Богородчан. р-ну, готель «Князь Олег» у Долині, готель «Писанка» в Коломиї, турист. комплекси «Байка», «Легенда Карпат» у Косові, готель «Маливо» у смт Делятин, база відпочинку «Карпати» у Яремчому. У своїх садибах приймають туристів 638 сільс. господарів. Розвинені різні види худож. промислів. Визнач. центр гуцул. мистецтв — Косів. У області на держ. обліку пере-

буває 1490 пам'яток археології (нац. значення — 15), 833 (8) — історії, 155 (1) — монум. мистецтва, 1360 (87) — архітектури та містобудування. Серед археол. пам'яток — бл. 300 трипіл. поселень, 40 могильників і 20 поселень культури карпат. курганів, 250 поселень черняхів. культури (2-5 ст.), 325 давньорус. поселень і 60 городищ. Збереглися церква св. П'ятниці у с. Хриплин Івано-Фр. міськради (1864), солеварня у Болехові (1895), церква св. П'ятниці (13 ст.), печер. комплекс (13-14 ст.) у с. Бубнище, церква Введення в храм Пресвятої Богородиці та дзвіниця у с. Тисів (1783) Болехів. міськради, церква св. Миколая (1889), церква Стрітіння Господнього (1899), церква св. архістратиґа Михаїла (1904-13), адм. будинок, цех калій. комбінату (19 ст.) у Калуші, Спас. церква (1857) та дзвіниця (18 ст.), церква св. архістратиґа Михаїла та дзвіниця (1871), ратуша (1877, нині міська рада), гімназія (1875, нині спеціаліз. школа № 1 ім. В. Стефаника) у Коломії, церква Чуда св. Михаїла (1844), церква св. Йоана Милостивого та дзвіниця (17 ст.) у Яремчому, церква Різдва (1780), залізнич. кам'яний міст (1894) у смт Ворохта, церква Пресвятої Трійці та дзвіниця у с. Микуличин (1868), церква св. Дмитрія та дзвіниця у с. Татарів (19 ст.), церква Успіння Пречистої Діви Марії (1895), церква Введення в храм Пречистої Діви Марії (1912) у с. Яблуниця Яремчен. міськради, костел Благовіщення Пресвятої Богородиці (1742), палати духівництва (1762), домінікан. костел (1840) у смт Богородчани, церква Непороч. зачаття Пречистої Діви Марії у с. Луквиця (1775), комплекс Маняв. Скиту (1611), церква Покрови Пречистої Діви Марії (1819) у с. Манява, церква Різдва Христового (1850), церква св. Миколая (19 ст.) у с. Підгір'я, церква св. архістратиґа Михаїла (на кладовищі, 1776), церква св. архістратиґа Михаїла (1848) у с. Росільна Богородчан. р-ну, церква св. Миколая у с. Барвінків (1867), церква Успіння св. Анни та дзвіниця у с. Бистрець (19 ст.), церква Покрови Пречистої Діви Марії (1839) та дзвіниця (19 ст.) у с. Білоберізка, церква Св. Трійці та дзвіниця у с. Верхній Ясенів (1882), церква св. Іоанна та дзвіниця у с. Зелене (19 ст.), церква св. апостолів Петра і Павла у с. Красноїлля (1878), церква Різдва Пречистої Діви Марії (1719) та дзвіниця у с. Криворівня, церква Христа Царя у с. Устеріки (1938), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Черемошна (1872) Верховин. р-ну, церква Різдва Господа нашого Ісуса Христа (14 ст.), руїни замку (14-17 ст.) у Галичі, костел у смт Більшівці (1623), церква Успіння Пресвятої Діви Марії (1500), собор Успіння Пресвятої Богородиці (руїни, 1157), каплиця (1500), княжа криниця (12 ст.), церква св. Іллі (руїни, 12 ст.), замки давнього Галича (11-13 ст.) у с. Крилос, костел (1732), церква Введення в храм Пресвятої Богородиці (1718) у с. Кукільники, руїни замку у с. Маринопіль (1691), церква св. Пантелеймона у с. Шевченкове (1200) Галиц. р-ну, вірм. костел у Городенці (1760), башта замку в с. Раковець (1658), костел (1661), руїни замку (17 ст.) у

сmt Чернелиця Городенків. р-ну, солеварня у Долині (18-19 ст.), Василян. монастир у с. Гошів (18 ст.) Долин. р-ну, церква св. Миколая у смт Войнилів (1602), церква св. Михаїла у с. Завій (1800), церква св. Михаїла у с. Дубовиця (1910), церква св. архістратиґа Михаїла (1740) та дзвіниця (18 ст.) у с. Яворівка Калус. р-ну, церква св. Юрія та дзвіниця у с. Баб'янка (1752), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Велика Кам'янка (1794), церква св. Іллі (1855), ансамбль Бернардин. монастиря (18 ст.) у смт Гвіздець, церква Успіння Пресвятої Діви Марії у с. Джурків (1810), церква св. Миколая та дзвіниця у с. Сідлище (1763), церква Вознесення Господнього та дзвіниця у с. Струпків (1780), церква Собору Пресвятої Богородиці та дзвіниця у с. Фатовець (1793), церква Воздвиження Христового та дзвіниця у с. Ценява (1808) Коломий. р-ну, церква св. Василя Великого та дзвіниця у Косові (1895), церква Вознесення Христового та дзвіниця у с. Брустурів (1785), церква Вознесення Христового та дзвіниця у с. Бабин (1896), церква св. Дмитрія та дзвіниця у с. Великий Рожин (1895), церква Благовіщення Пресвятої Діви Марії у с. Вербовець (1850), церква св. Стефана та дзвіниця у с. Город (1866), церква св. апостолів Петра і Павла та дзвіниця у с. Космач (1906), церква Вознесення Христового у с. Люча (1844), церква Різдва св. Іоанна Хрестителя у с. Малий Рожин (1860), церква Воздвиження Чесного Христа у с. Микитинці (1858), церква Успіння Пресвятої Діви Марії (1858) та дзвіниця (18 ст.) у с. Пістинь, церква Собору Пресвятої Діви Марії та дзвіниця у с. Прокурава (1889), церква св. Василя та дзвіниця у с. Річка (1896), церква Преображення Господнього (1834) та дзвіниця (19 ст.), церква Різдва Пречистої Діви Марії та дзвіниця (1868) у с. Рожнів, церква св. Йоакима і Анни та дзвіниця у с. Сводна (19 ст.), церква Зішестя Св. Духа у с. Соколівка (1866), церква Пречистої Діви Марії (1882), церква Преображення Христового (1868) у с. Старі Кути, церква Зачаття св. Іоанна Хрестителя у с. Черганівка (1821), церква св. Параскевії та дзвіниця у с. Шешори (1874), церква Пресвятої Трійці та дзвіниця у с. Яворів (1927) Косів. р-ну, церква св. Юрія та дзвіниця у с. Бистриця (1924), церква Непороч. Зачаття Пречистої Діви Марії та дзвіниця (1746), церква св. Дмитрія (1835) та дзвіниця (19 ст.) у с. Білі Ослави, церква Успіння Пресвятої Богородиці (1739) та дзвіниця (1793) у с. Гвізд, церква Різдва Пресвятої Діви Марії (1785) та дзвіниця (1620) у смт Делятин, церква св. Дмитрія у с. Зелена (1796), церква св. Параскеви у с. Камінне (1700), церква св. Іоанна та дзвіниця у с. Назавизів (19 ст.), руїни замку у с. Пнів (16 ст.), церква св. Миколая у с. Цуцилів (1819) Надвірнян. р-ну, церква Різдва Пресвятої Діви Марії (17 ст.), мури з брамами (13-14 ст.), церква Св. Духа (1598), костел Йосипа (1666), церква св. Миколая та дзвіниця (1729) у Рогатині, церква Воздвиження Христового у с. Загір'я (18 ст.), церква св. Дмитрія у с. Заланів (1724), церква св. Миколая у с. Кліщівна (16-17 ст.), садиба графа Рея у с. Приозерне (18 ст.),

церква св. архістратиґа Михаїла у с. Уїзд (1775), церква св. Василя Великого у с. Черче (1898), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Чесники (1912) Рогатин. р-ну, замок (18 ст.), церква Рїздва Христового (1900), доменна пїч (1808) у Рожнятовї, церква Рїздва Христового у с. Берлоги (1789), церква Собору Пресвятої Богородици у с. Вербївка (1807), церква Собору Пресвятої Богородици у с. Ілешня (1877), церква Воздвиження Чесного Хреста у с. Князївське (1769), доменна пїч у с. Осмолода (1810), церква Успїння Пресвятої Богородици у с. Рївня (1770), церква св. Миколая та дзвїниця у с. Сливки (1760), церква Преображення Господнього у с. Спас (1772), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Ясень (1756) Рожнятів. р-ну, ратуша (1861, нинї мїська рада), торг. дїм (1923, нинї ринок), церква Пресвятої Трійци (18 ст.), жїн. гїмназїя (1895, нинї школа-їнтернат), костел Пресвятої Дїви Марїї (1760), церква св. архістратиґа Михаїла (1880) у Снятинї, церква Воздвиження Чесного Хреста у с. Джурїв (1828), церква св. Миколая у с. Задубрївци (1830), церква Введення Пресвятої Богородици у с. Прутївка (1803), церква св. Миколая та дзвїниця у с. Устя (18 ст.), церква Успїння Пресвятої Дїви Марїї та дзвїниця у с. Хлїбичин (1854) Снятин. р-ну, церква Пресвятої Богородици (1736) і дзвїниця (1715) у Тисменици, церква св. Івана Хрестителя у с. Загвїздя (1820), церква Воскресїння Господнього у с. Лїпївка (1700), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Майдан (19 ст.), церква св. Микити у с. Микитинци (1923), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Павлївка (1780), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Старї Кривотули (1772), церква св. архістратиґа Михаїла у с. Тязїв (1854), церква св. Миколая у с. Ямниця (1861) Тисмениц. р-ну, клуб у Тлумачї (20 ст., нинї Нар. дїм), церква св. Дмитрїя у с. Будзин (1869), церква Покрови Пречистої Дїви Марїї у с. Гавриляк (1840), церква св. Миколая у с. Герасимїв (1831), церква св. Миколая у с. Ісакїв (1866), церква св. Івана Хрестителя у с. Кутище (1802), церква Вознесїння Господнього у с. Надорожна (1806), млин у с. Нижнїв (19 ст.), церква св. Миколая у с. Олешїв (1806) Тлумац. р-ну. В Івано-Франкївську встановлено пам'ятники А. Мїцкевичу, І. Франку, Т. Шевченку, В. Стефанику, у с. Вовчинець Івано-Фр. мїськради — Т. Шевченку, у Болеховї — Н. Кобринськїй, у Калушї — Т. Шевченку, І. Франку, у Коломиї — Т. Шевченку, М. Грушевському, Мирославу Ірчану, С. Бандерї, К. Трильовському, у Яремчому та Богородчанах — Т. Шевченку, у смт Верховина та с. Криворївня Верховин. р-ну — І. Франку, у с. Залуква Галиц. р-ну — Б. Хмельницькому, у с. Острїв Галиц. р-ну — Марку Вовчку, у Городенци — Т. Шевченку, у с. Поточище Городенкїв. р-ну — І. Франку, у Долини — М. Грушевському, Т. Шевченку, у с. Лолин — І. Франку, у с. Надїїв (обидва — Долин. р-ну) — Т. Шевченку, у с. Старий Угринїв Калус. р-ну — С. Бандерї, у селах Воскресїнци та Шепарївци Коломий. р-ну — Т. Шевченку, у с. Корнич — І. Франку, у с. Печенїжин (обидва — Коломий. р-ну) — О. Довбушу, у Косовї — М.

Павлику, у с. Кобаки Косїв. р-ну — Марку Черемшинї, у Надвїрнїй — Т. Шевченку, у Снятинї — Марку Черемшинї, В. Стефанику, В. Касїяну, у селах Будилїв, Вовчкївци, Джурїв Снятин. р-ну — Т. Шевченку, у с. Братишїв — Т. Шевченку, Лесї Українци, у с. Нижнїв (обидва — Тлумац. р-ну) — Б. Хмельницькому, у Тисменици та с. Стриганци Тисмениц. р-ну — Т. Шевченку. Релїг. громади: 652 — УГКЦ, 282 — УПЦ КП, 141 — УАПЦ, 43 — свїдкїв Єгови, 32 — п'ятидесятникїв, 31 — РКЦ, 28 — УПЦ МП, 23 — євангел. християн-баптистїв, 20 — адвентистїв сьомого дня, 3 — юдеїв. Функціонують 33 монастирї, з них 21 — УГКЦ, 4 — УПЦ КП, 4 — РКЦ, 3 — УАПЦ, 1 — УПЦ МП. Рельєф, геогр. розташування, лїси, мїнерал. води, помїрно континентал. клїмат, багатовїк. традиції та самобутня культура багатонац. насел. краю у комплексї створюють унікал. рекреац. і соц. потенціал, на основї якого їснує та має перспективу розвитку санїтарно-оздоров. комплекс свїт. рївня. У І.-Ф. о. — 57 стадїонїв, 16 плавал. басейнїв, 493 спорт. зали. Працює обл. центр фїз. здоров'я насел. «Спорт для всїх», спорт.-реабїлітац. роботу проводить обл. центр з фїзичної культури і спорту їнвалїдїв «Інваспорт». 2009 у І.-Ф. о. 1395 спортсменїв взяли участь у 214 всеукр. і мїжнародних змагань та навч.-тренувал. зборах. Спортсмени областї здобули 416 нагород на всеукр. і мїжнародних змагань, з яких 141 — золота, 141 — сїбна і 134 — бронз. Спортсмени-їнвалїди здобули 47 нагород, з яких 21 — золота, 15 — сїб. і 12 — бронз. 2009 проведено 221 обл. спорт. захїд, з яких 73 — навч.-тренувал. зборїв. У заходах рївня взяли участь 12 320 спортсменїв. 2009 кращими спортсменами з олімп. видїв спорту областї визнано В. Федоришина, І. Харїв (обидва — вїльна боротьба), Я. Дем'янчук (спорт. гїмнастика), Р. Лейб'юка (лижнї гонки), Я. Зав'ялову (бокс), Н. Ількїв (дзюдо), Н. Дїденко (фрїстайл), В. Бощука, О. Лазаровича (обидва — стрибки на лижах з трамплїна), Б. Мацьоцьку (гїрськолиж. спорт); з неолїмп. та паралїмп. видїв спорту — А. Голїнея (багатоборство), О. Лазорїв, М. Ілитчука, Н. Кретову (усї — самбо), Н. Дячука (паверлїфтинг), К. Соловей (кїкбоксинг, тхеквондо), А. Махновського (гирьовий спорт), Н. Стефурак (біатлон), І. Грушку, В. Мерїнова (обидва — кїкбоксинг); кращими тренерами з олімп. видїв спорту — І. Барну (вїльна боротьба), Є. Боднарука (дзюдо), С. Данилїва, І. Юшенка (обидва — бокс), Я. Ковалєя (кульова стрїльба), Н. Бірюкову (спорт. гїмнастика), М. Поповича (лижнї гонки), О. Пїчугїна (фрїстайл), Г. Тисячного, В. Прокоп'юка (обидва — стрибки на лижах з трамплїна); неолїмп. та паралїмп. видїв спорту — В. Оробця, М. Чабана (обидва — паверлїфтинг), В. Наконечного (самбо), Є. Єрузеля (легка атлетика), В. Вострецова (кїкбоксинг), О. Соловея (тхеквондо), Я. Соколенка (гирьовий спорт), В. Цьомка (лижнї гонки). З Івано-Франкївщиною пов'язанї життя та дїяльнїсть І. Франка, лексикографа, фольклориста Є. Желехївського (19 ст.), письменници О.-О. Дучимїнськїй, громад.-полїт. дїяча,

публіциста **Л. Бачинського**, письменників **Д. Макогона** та його доньки **Ірини Вільде**, письменника, перекладача, літературознавця **А. Крушельницького**, громад.-політ. діяча, письменника **М. Угрин-Безгрішного**, художників **О.-Р. Сорохтея** та **О. Семенюка** (засл. діяч мистецтв України), композитора, диригента, муз.-громад. діяча, публіциста **Д. Січинського**, культ.-осв. діяча, засл. діяча мистецтв України **А. Грицана**, актора, культурно-громад. діяча, засл. арт. УРСР **Р. Іваницького**, скрипаля, засл. арт. України **О. Ґерети**. Видатні уродженці: Герої України — письменник **Р. Іваничук** (с. Трач), співачка, нар. арт. СРСР **М. Стеф'юк** (с. Рожнів, обидва — Косів. р-ну), діяч нац.-визв. руху **О. Гірник** (сміт Богородчани), учасник 2-ї світової війни **М. Васишин** (с. Спас Рожнятів. р-ну), політ. діяч, кер. агрофірми **В. Ткачук** (с. Королівка Коломий. р-ну); чільний діяч укр. націоналіст. руху **Степан**, учасники нац.-визв. змагань його брати **Богдан**, **Василь**, **Олексій**, сестри — **Володимира**, **Марта**, **Оксана Бандери** (с. Старий Угринів Калус. р-ну), президент УНР на еміграції **М. Плав'юк** (с. Русів Снятин. р-ну), дружина осман. султана Сулеймана II Пишного Роксолана (Н. Лісовська; Рогатин), кер. руху карп. опришків **О. Довбуш** (18 ст.; с. Печеніжин Коломий. р-ну); математик, академік АН УРСР **І. Данилюк** (с. Рашків Городенків. р-ну), академік НАНУ — фізики **М. Бродин** (с. Сівка-Войнилівська Калус. р-ну) та **О. Івасишин** (с. Микитинці Івано-Фр. міськради), економіст **Б. Данилишин** (с. Церковна Долин. р-ну), астроном, громад. діяч **Я. Яцків** (с. Данильче Рогатин. р-ну), чл.-кор. НАНУ — археолог **В. Баран** (с. Дем'янів Галиц. р-ну), фізики **І. Блонський** (с. Серафінці Городенків. р-ну) та **М. Головка** (с. Черніїв Тисмениц. р-ну), фахівець у галузі нафтогазовидобування **Д. Єгер** (сміт Кути), матеріалознавець **Б. Остафійчук** (с. Химчин, обидва — Косів. р-ну), фахівець у галузі механіки **Ю. Неміш** (с. Чернятин Городенків. р-ну), математики **Б. Пташник** (сміт Богородчани) та **В. Шарко** (сміт Отинія Коломий. р-ну), лікар-нефролог, академік НАМНУ **Л. Пиріг** (Рогатин), іноз. чл. НАНУ — економіст **І. Коропецький** (с. Трупків Коломий. р-ну), фізик **Г. Ратайчак** (с. Кадобна Калус. р-ну); письменники, громад. діячі **Н. Кобринська** (с. Белелуя), **В. Стефанік** (с. Русів, обидва — Снятин. р-ну), публіцист, видавець, громад. діяч **М. Павлик** (Косів), громад.-політ. діяч, письменник **М. Козоріс**, його сестра дит. письменниця **М. Барияк**, поет-романтик **А. Могильницький** (19 ст.; усі — Калуш), письменник **Лесь Мартович** (с. Торговиця), письменник, перекладач **Осип** (19 ст.), його син етнограф **Володимир Шухевичі** (с. Тишківці, обидва — Городенків. р-ну), письменник, культур. діяч **Марко Черемшина** (с. Кобаки), громад.-політ. діяч, публіцист **Т. Окуневський** (с. Яворів), письменник, перекладач, політ. діяч **В. Атаманюк** (сміт Яблунів), письменник, видавець **І. Малкович** (с. Нижній Березів), письменник **Д. Павличко** (с. Стопчатів, усі — Косів. р-ну), письменник, громад.-політ. діяч **П. Козланюк** (с. Перерив), літературознавець,

публіцист **Ю. Мельничук** (с. Лісна Слобідка), літературознавець, громад. діяч **О. Терлецький** (с. Назірна, усі — Коломий. р-ну), письменниця, громад. діячка **К. Попович-Боярська** (с. Шевченкове Долин. р-ну), письменник, лексикограф, етнограф, громад. діяч **І. Вагилевич** (19 ст.; с. Ясень Рожнятів. р-ну), піснярка, письменниця **К. Малицька** (с. Кропивник Калус. р-ну), письменники **Ю. Андрухович** (Івано-Франківськ), **С. Пушик** (с. Вікторів Галиц. р-ну), **Мирослав Ірчан** (с. П'ядики Коломий. р-ну), **М. Симчич** (с. Середній Березів), **М. Колцуняк** (с. Яворів, обидва — Косів. р-ну), **Г. Цеглинський** (Калуш), **В. Бандурак** (Городенка), **Д. Рудик** (с. Стрільче), **О. Левицький** (с. Раківці, обидва — Городенків. р-ну), **Марійка Підгірянка** (с. Білі Ослави), **Ю. Шкрумеляк** (сміт Ланчин, обидва — Надвірнян. р-ну), літературознавець **Ф. Погребенник** (с. Рожнів Косів. р-ну); майстри різьблення на дереві **Юрій** (19 ст.), його сини **Василь** і **Микола Шкрібляки** (с. Яворів), майстриня худож. вишивки та ткацтва **Г. Василяшук** (с. Шешори), майстер вишивки та писанкарства **Д. Походжук** (с. Космач), майстер оброблення металу **І. Тинканюк** (с. Річка, усі — Косів. р-ну), подружжя майстрів худож. ткацтва **Джуранюків**, родина гончарів **Волощуків** (усі — Косів), майстриня худож. різьблення та випалювання на дереві **О. Грицей** (с. Оболоння Долин. р-ну), майстриня декор. розпису **П. Хома** (с. Чернятин Городенків. р-ну), іконописець **І. Шухевич** (с. Вишнів Рогатин. р-ну); художник, академік АМ СРСР, нар. художник СРСР **В. Касіян** (с. Микулинці Снятин. р-ну), художник, засл. художник України **М. Фіголь** (с. Крилос Галиц. р-ну), художник декор.-ужитк. мистецтва, засл. художник України **Д. Пронич** (с. Тишківці Городенків. р-ну), художники **Я. Крушельницький** (Долина), **І. Остафійчук** (с. Тростянець Снятин. р-ну), **С. Томасевич**, **Р. Турин** (обидва — Снятин), **М. Сельська** (Коломия), **М. Сосенко** (с. Пороги Богородчан. р-ну), **І. Рубчак** (Івано-Франківськ), **Я. Пстрак** (сміт Гвіздець Коломий. р-ну), скульптори **Р. Петрук** (с. Рудники Снятин. р-ну), **Г. Крук** (с. Братишів), **М. Бринський** (с. Долина, обидва — Тлумац. р-ну), **В. Вільшук** (с. Виноград Коломий. р-ну); архітектори **О. Козак** (с. Радча Тисмениц. р-ну), **І. Левинський** (Долина), **І. Могитич** (нар. архітектор України, с. Підліски Долин. р-ну), **М. Ходан** (Косів), **А. Шуляр** (с. Майдан Тисмениц. р-ну, обидва — засл. архітектори УРСР); композитор, музикознавець, письменник **П. Бажанський** (с. Белелуя), композитор, диригент, громад. діяч **Я. Барнич** (с. Балинці, обидва — Снятин. р-ну), композитор **Я. Лопатинський** (Долина), співак, бандурист **В. Луців** (Надвірна), співак **М. Голинський** (с. Вербівці Городенків. р-ну), режисер, театр. діяч **В. Блавацький** (Косів), композитор, фольклорист, етнограф **В. Верховинець** (с. Старий Мізунь Долин. р-ну), співак, диригент, музикознавець, засл. діяч мистецтв України **М. Антонович** (Долина), композитор, музикознавець **Б. Кудрик** (Рогатин), музикознавець **С. Павлишин**, музикознавець **Я. Якуб'як** (обидва — Коломия), нар. арт. УРСР —

актриси *Н. Наум* (с. Старий Мізунь Долин. р-ну), *С. Федорцева* (с. Помонята Рогатин. р-ну), *Х. Фіцалович* (Калуш), композитор *А. Кос-Анатольський* (Коломия), виконавець на нар. інструментах *В. Попадюк* (с. Мишин Коломий. р-ну), нар. арт. України — актор, культур. діяч *О. Биструшкін* (Галич), співаки *В. Ватаманюк* (с. Рожнів Косів. р-ну), *М. Кривень* (с. Липівка), *Б. Сташків* (с. Дички, обидва — Рогатин. р-ну), *С. Фіцич* (с. Нижній Березів Косів. р-ну), актори брати *Богдан* і *Петро Бенюки* (сміт Битків), *Н. Лотоцька* (сміт Більшівці), хор. диригент, композитор *Є. Вахняк* (Надвірна), хор. диригент, муз.-громад. діяч *М. Гринишин* (с. Обертин Тлумац. р-ну), хореограф, фольклорист *В. Петрик* (с. Ворона), композитор, скрипаль *П. Терпелюк* (с. Шепарівці, обидва — Коломий. р-ну), диригент *П. Князевич* (с. Терновиця Тлумац. р-ну), засл. арт. УРСР — співак *І. Рубчак* (Калуш), цимбаліст *В. Ватаманюк* (с. Попельники Снятин. р-ну), актриса *Ж. Добряк-Готвянська* (с. Кременці Надвірнян. р-ну), засл. діячі мистецтв України — композитор *Р. Сімович* (Снятин), співак *М. Сливоцький* (Калуш).

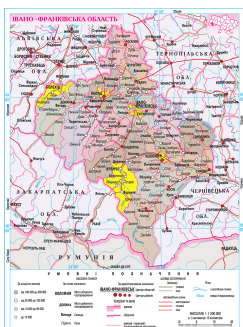
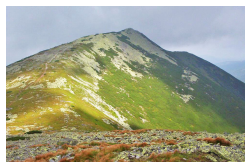
Рекомендована література

1. Природа Івано-Франківської області. Л., 1973;

2. Альманах Станиславівської землі: Зб. мат. з історії Станиславова і Станиславщини. Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1975. Т. 1;
3. 1985. Т. 2;
4. Нью-Йорк; К.; Ів.-Ф., 2009. Т. 3;
5. Бакін О. І. та ін. Радянське Прикарпаття: Путівник-довід. Уж., 1980;
6. Пушик С. Г. Івано-Франківщина. К., 1984;
7. Бурдуланюк В. Пам'ятки культури Івано-Франківщини. Ів.-Ф., 1998;
8. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття. Ів.-Ф., 2001. Т. 1;
9. 2002. Т. 2;
10. 2003. Т. 3;
11. Габорак М. Назви гір і полонин Івано-Франківщини: Слов.-довід. Ів.-Ф., 2008;
12. Кугутяк М. та ін. ЗУНР 1918–1921: Ілюстрована історія. Л., 2008;
13. Івано-Франківська область: Адм.-тер. поділ. Місц. громади та органи держ. влади. Ів.-Ф., 2009;
14. Марчук В. та ін. Покуття: Істор.-етногр. нарис. Л., 2010.

І. Ф. Дячишин, Р. Я. Іваницький

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Івано-Франківська область / І. Ф. Дячишин, Р. Я. Іваницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-13755>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).